KICHIK BIZNESDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONLARI VA RAQAMLI TA'LIMNING INTEGRATSIYASI

No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li
Namangan Davlat Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy iqtisodiyotning asosiy tendensiyasi bo‘lgan raqamlashtirish jarayonlarining kichik biznes sohasidagi ahamiyati va ulardan samarali foydalanish yo‘llari tahli qilinadi. Tadqiqotda kichik biznes subyektlarining raqamli transformatsiyaga moslashish jarayonida duch keladigan asosiy muammolar: texnologik tayyorgarlikning yetishmasligi, moliyaviy resurslar cheklovi, raqamli ko‘nikmalar etishmovchiligi va an’anaviy biznes jarayonlarini o‘zgartirish qiyinchiliklari ko‘rib chiqiladi. Maqolaning asosiy e’tibori raqamli ta’lim vositalari va platformalarining kichik biznesni rivojlantirishda tutgan o‘rni va ularning integratsiyasi mexanizmlariga qaratilgan. Raqamlashtirish va raqamli ta’limning o‘zaro bog‘liq holda rivojlanishi natijasida yuzaga keladigan ijobiy o‘zgarishlar, jumladan, operatsion samaradorlikning oshishi, mijozlar bazasining kengayishi, raqobatbardoshlikning oshishi va yangi biznes modellarining paydo bo‘lishi kabi jihatlar yoritilgan. Tadqiqotda raqamli ta’lim dasturlarini kichik biznes ehtiyojlariga moslashtirish, arzon va samarali o‘quv resurslarini yaratish, hamda davlat-shavkat-xususiy sheriklik modelini joriy etish yo‘li bilan raqamlashtirish jarayonlarini jadalashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning raqamli transformatsiyasi nafaqat texnologiyalarni joriy etish, balki kadrlar tayyorlash, raqamli madaniyatni shakllantirish va uzluksiz o‘qitish tizimini yaratish orqali amalga oshirilishi ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: Kichik biznes, raqamlashtirish, raqamli ta’lim, transformatsiya, integratsiya, raqamli ko‘nikmalar.

Kirish

Zamonaviy dunyoda texnologik taraqqiyot va global raqobat kuchayib borayotgani sababli, kichik biznes subyektlari uchun an’anaviy faoliyat usullaridan voz kechib, raqamli transformatsiyaga o‘tish nafaqat istak, balki barqaror rivojlanishning shartiga aylanmoqda. Raqamlashtirish bugungi kunda nafaqat yirik korporatsiyalar, balki mikro, kichik va o‘rta biznes uchun ham yangi imkoniyatlar darvozasini ochib, ularning bozorda o‘z o‘rnini topishida hal qiluvchi omilga aylangan. Biroq, ushbu salohiyatli yo‘l bir qator qiyinchiliklar bilan birga kelmoqda: cheklangan moliyaviy resurslar, yetarli darajada rivojlanmagan texnologik infratuzilma va, eng muhimi, zamonaviy raqamli vositalardan samarali foydalanish uchun zarur bo‘lgan bilim va ko‘nikmalarning yetishmasligi.

Aynan shu muammolar kontekstida raqamli ta’limning ahamiyati tobora oshib bormoqda. Raqamlashtirish nafaqat ma’lum dasturlar yoki platformalarni joriy etish, balki butunlay yangi biznes madaniyati, raqamli fikrlash va doimiy o‘zgarishga tayyor bo‘lishni talab qiladi. Kichik tadbirkorlar va xodimlar uchun zamonaviy raqamli kompetensiyalarni shakllantirish – bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirishning kalitidir. Shu bilan birga, an’anaviy ta’lim usullari tez o‘zgarib borayotgan raqamli muhitda samarali javob bera olmasligi mumkin. Binobarin, kichik biznesning o‘ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan, amaliyotga yo‘naltirilgan, qulay va arzon raqamli ta’lim yechimlari talab qilinmoqda.

Ushbu maqola kichik biznesda raqamlashtirish jarayonlari va raqamli ta’limning integratsiyasi muammosiga bag‘ishlangan. Unda raqamli transformatsiyaning kichik biznes uchun tutgan o‘rni, raqamlashtirish bilan bog‘liq asosiy to‘siqlar, shuningdek, raqamli ta’lim vositalari va platformalarining ushbu to‘siqlarni engish va samarali integratsiyani ta’minlashdagi roli tahli qilinadi. Tadqiqot kichik biznes egasi va xodimlarining raqamli savodxonligini oshirish, ularni bulutli hisoblash, ma’lumotlar tahlili, raqamli marketing, elektron tijorat va kiberxavfsizlik kabi sohalarda bilimlar bilan qurollantirishning zamonaviy usullarini ko‘rib chiqadi.

Asosiy qism.

Raqamlashtirish jarayonlari kichik biznes uchun nafaqat imkoniyatlar, balki jiddiy qiyinchiliklar ham yuzaga keltiradi. Buning asosiy sababi, raqamli transformatsiya nafaqat texnologiyani sotib olish, balki uning yordamida butun biznes modelini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Kichik biznes egalari odatda cheklangan byudjet, vaqt va mutaxassislar bilan ishlaydi, shuning uchun ular raqamli vositalarni tanlashda, ularni joriy qilishda va xodimlarni yangi tizimlarga o'rgatishda katta muammolarga duch kelishadi. Masalan, CRM tizimini o'rnatish nafaqat dasturni sotib olishni, balki mijozlar bilan ishlash jarayonini butunlay o'zgartirishni, xodimlarni yangi protokollarga o'rgatishni va ma'lumotlarni eski daftarlardan yangi platformaga ko'chirishni nazarda tutadi. Bu esa bir necha oylarga cho'ziladigan, resurs talab qiladigan murakkab jarayon bo'lib, ko'pincha kichik biznes uchun og'ir yuk bo'ladi.

Aynan shu nuqtada raqamli ta'limning integratsiyasi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. An'anaviy ta'lim kurslari ko'pincha nazariy bilimlar beradi va amaliyotdan uzok bo'ladi, ammo kichik biznes uchun zarur bo'lgan ta'lim butunlay boshqacha bo'lishi kerak. Birinchidan, u juda amaliy va natijaga yo'naltirilgan bo'lishi lozim - masalan, "Instagramda mijozlarni qanday jalb qilish" mavzusidagi qisqa videodarslar yoki "onlayn to'lov tizimini qanday ulash" bo'yicha bosqichma-bosqich ko'rsatmalar. Ikkinchidan, bu ta'lim modullari kichik biznes egalarining band jadvaliga mos keladigan vaqtda osonlik bilan o'zlashtirilishi kerak - 10-15 daqiqalik mikrodarslar, kechqurun olib boriladigan onlayn seminarlar yoki hatto ovqatlanish paytidagi podkastlar shaklida. Uchinchidan, eng muhimi, bu ta'lim to'g'ridan-to'g'ri ularning o'z biznesida qo'llay olishlari uchun mo'ljallangan bo'lishi zarur. Masalan, mahalliy kafel

egalari uchun "Google Maps va Instagram orqali mijozlarni qanday jalb qilish" kursi yoki kichik tikuvchilik ustaxonasi uchun "Telegram orqali buyurtma qabul qilish tizimini qurish" bo'yicha amaliy trening.

Raqamli ta'limning integratsiyasi bir vaqtning o'zida ikki tomonga ta'sir ko'rsatadi. Bir tomondan, u kichik biznes egalari va xodimlarining raqamli savodxonligini oshiradi, ularga bulutli xizmatlar, onlayn to'lov tizimlari, ijtimoiy tarmoqlarda marketing va elektron hujjatlar bilan ishlash kabi asosiy ko'nikmalarni egallashga yordam beradi. Bu esa ularga raqamli vositalardan foydalanishda o'ziga ishonch va mustaqillik beradi. Ikkinchi tomondan, to'g'ri tashkil etilgan raqamli ta'lim jarayoni o'z-o'zidan raqamlashtirishning bir qismiga aylanadi - ta'lim platformalari, onlayn testlar, virtual sinflar va interaktiv simulyatsiyalar biznes egalarini raqamli muhitda ishlashga o'rgatadi va shu bilan birga ularni ushbu muhitning imkoniyatlariga ishontiradi. Bu o'zaro jarayon - siz raqamli vositalar orqali ta'lim olasiz va shu bilan birga raqamli muhitda qanday ishlashni o'rganasiz.

Integratsiyaning muvaffaqiyati bir qator omillarga bog'liq. Birinchidan, ta'lim kontenti mahalliy bozor va aniq biznes ehtiyojlariga moslashtirilgan bo'lishi kerak. Xalqaro nusxalarni o'zbek tiliga tarjima qilish yetarli emas - masalan, O'zbekistonda ishlaydigan kichik do'kon egasi uchun "Instagramda kontent yaratish" kursida mahalliy bayramlar, milliy an'analar va mahalliy mijozlar mentalitetini hisobga olgan holda amaliy maslahatlar berilishi zarur. Ikkinchidan, texnologik yechimlar oddiy va arzon bo'lishi kerak - murakkab LMS tizimlari o'rniga Telegram kanallari, YouTube videolari yoki mobil ilovalardan foydalanish samaraliroq bo'lishi mumkin. Uchinchidan, hamkorlik modellari ishlab chiqilishi lozim - davlat organlari, banklar, telekom kompaniyalari va IT-startaplar kichik biznesni raqamlashtirish va o'qitishda o'z rolini o'ynashi mumkin. Masalan, banklar o'z mijozlari uchun moliyaviy savodxonlik kurslarini, telekom operatorlar esa raqamli xavfsizlik bo'yicha treninglarni bepul taklif qilishi mumkin.

Eng muhim jihati shundaki, raqamli ta'lim va raqamlashtirish o'rtasidagi integratsiya bir martalik loyiha emas, balki doimiy jarayon bo'lishi kerak. Texnologiya tez rivojlanayotgani uchun bugun o'rgangan bilimlar ertaga eskirgan bo'lishi mumkin. Shuning uchun kichik biznes egalari uchun doimiy o'qish madaniyatini shakllantirish, ularni yangi trendlar, vositalar va usullar bilan tanishtirishni davom ettirish zarur. Bunga onlayn hamjamiyatlar, muntazam yangilanaladigan video-kurslar va hatto raqamli mentorlik dasturlari yordam beradi. Natijada, raqamli ta'lim nafaqat raqamlashtirishga kirishish vositasi, balki butun faoliyat davomida raqamli raqobatbardoshlikni saqlab qolishning asosiy mexanizmi bo'lib qoladi.

Xulosa

Kichik biznesni raqamli transformatsiyaga olib chiqish va uni raqamli ta'lim bilan uyg'unlashtirish bugungi global iqtisodiyotda muhim strategik ahamiyatga ega.

Bu jarayon nafaqat texnologiyalarni joriy etish, balki butunlay yangi biznes yondashuvi, raqamli madaniyat va doimiy o'qish tamoyillarini qabul qilishni talab qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, kichik biznes subyektlari uchun raqamlashtirish bilan bog'liq asosiy to'siqlar - bu cheklangan moliyaviy resurslar, texnologik tayyorgarlik yetishmasligi va raqamli ko'nikmalarning kamligidir. Aynan shu muammolarni hal qilishda raqamli ta'limning moslashtirilgan va amaliy yondashuvi hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Raqamli ta'limning integratsiyasi samarali bo'lishi uchun u kichik biznesning o'ziga xos ehtiyojlariga javob berishi, qulay vaqtda va formatda taqdim etilishi, hamda to'g'ridan-to'g'ri amaliy qo'llash imkoniyatini berishi zarur. Mikrodarslar, onlayn treninglar, interaktiv simulyatsiyalar va mahalliy tillardagi kontentlar bunday ta'limning samarali vositalaridir. Bundan tashqari, davlat institutlari, biznes uyushmalari, texnologiya kompaniyalari va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik ushbu jarayonni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega.

Raqamlashtirish va raqamli ta'limning uyg'unligi kichik biznesga sezilarli imkoniyatlar yaratadi: operatsion samaradorlikning oshishi, mijozlar bazasining kengayishi, yangi bozorlarga kirish, xarajatlarni optimallashtirish va innovatsion mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish. Biroq, bu faqat boshlang'ich bosqich emas; texnologiyaning doimiy rivojlanishi tufayli raqamli ko'nikmalarni yangilash va rivojlantirish uzluksiz jarayon bo'lib qolishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning kelajagi raqamlashtirish va sifatli raqamli ta'limni strategik jihatdan birlashtirish qobiliyatiga bog'liq. Faqatgina bilim va texnologiyani uyg'unlashtirish orqali kichik tadbirkorlik subyektlari o'zlarining raqobatbardoshligini oshirish, yangi iqtisodiy sharoitlarga moslashish va barqaror rivojlanishni ta'minlashlari mumkin. Bu nafaqat yakka bizneslar, balki butun mintaqa va milliy iqtisodiyotning rivojlanishi uchun ham asosiy omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1) Dadabaev, U. A. U., Isadjanov, A. A., Sodikov, Z. R., Mukhitdinov, S. Z., & Batirova, N. S. (2021). Ways to increase the export potential of agricultural products of Uzbekistan in a pandemic. *International Journal of Modern Agriculture ISSN*, 2305-7246.
2) Мухитдинов, Ш. З. (2021). Тадбиркорлик субъектларида хатарларни бошқаришнинг назарий-услубий асослари. *Scientific progress*, *1*(6), 939-943.
3) Мухитдинов, Ш. З. COVID-19 ПАНДЕМИЯСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИ ВА УНИНГ ТАЪМИНОТ ЗАНЖИРИГА ТАЪСИРИ.
4) Мухитдинов, Ш. З. (2019). Пути совершенствования механизмов эффективного управления многопрофильными фермерскими хозяйствами в Узбекистане. In *Формирование инновационной экономики будущего* (pp. 54-58).

5) Muxitdinov, S. Z., Shakirova, N. A., Turdubayeva, G. A., Osmonova, G. S., & Asanova, G. A. (2023). Theoretical Basis of Risk Management in Manufacturing Enterprises. In *Sustainable Development Risks and Risk Management: A Systemic View from the Positions of Economics and Law* (pp. 403-405). Cham: Springer International Publishing.
6) Мухитдинов, Ш. (2023). ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РИСКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ. *Экономическое развитие и анализ*, *1*(2), 192-199.
7) Ziyavitdinovich, M. S., Kamilovna, A. M., Ugli, J. A. J., Adxamovna, B. S., & Ogli, T. F. R. (2021). Covid-19 Pandemia in Uzbekistan Agriculture and its Impact on the Supply Chain. *Alinteri Journal of Agriculture Sciences*, *36*(1).
8) Muxitdinov, S. (2025). Kichik biznesni innovatsion rivojlantirish strategiyasi. *MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT*, *3*(9).
9) Muxitdinov, S. (2023, June). Results of econometric modeling of management in multifunctional farms. In *American Institute of Physics Conference Series* (Vol. 2789, No. 1, p. 040060).
10) Muxitdinov, S. (2023). MAIN CHARACTERISTICS OF THE RISK MANAGEMENT MECHANISM IN MANUFACTURING ENTERPRISES. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, *8*(1), 259-262.
11) Muxitdinov, P. S. Z., & G‘ulomjonovna, S. M. The Importance of Foreign Investments in the Development of the Country's Economy. *World Bulletin of Social Sciences*, *17*, 122-125.
12) Rashidovna, M. N., & Urmonovich, N. O. Comparative Characteristics of the Leaving of Glutathione From Cells of Different Types. *International Journal on Orange Technologies*, *2*(10), 79-82.
13) Urmonovich, N. O. (2023). MANGOSTEEN NUTRITIONAL PRICE AND FUNCTIONAL PROPERTIES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, *14*(5), 3-5.
14) Abdukhamidovich, N. A., Urmanovna, M. D., & Urmonovich, N. O. (2023). Strip Till Age of Soil for Deuteric Sowing (Second Crop). *International Journal on Orange Technologies*, *3*(4), 71-74.
15) Abdukhamidovich, N. A., & Urmonovich, N. O. (2021). The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, *25*(4), 5930-5938.
16) Юсупова, М. Н., & Нумонов, О. У. (2024). ЗАЩИТА ТУТОВОГО ДЕРЕВА ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ. *Экономика и социум*, (6-1 (121)), 1500-1503.
17) Urmonvich, N. O. (2025). IMPROVING THE ACTIVITIES OF INNOVATIVE BUSINESS INCUBATORS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *PEDAGOG*, *8*(11), 256-260.
18) Urmonvich, N. O. (2025). EFFICIENCY OF USING SCIENTIFIC AND TECHNICAL DEVELOPMENTS IN SMALL BUSINESSES. *SO ‘NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, *9*(11), 57-61.
19) Urmonvich, N. O. (2025). THE IMPORTANCE OF SCIENTIFIC NEWS IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF SMALL BUSINESS. *JOURNAL*

OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, *8*(11), 194-198.
20) Melanova, N. R., Davlatova, M. U., & Numanov, O. (2021). The Effect of Extracellular Glutathione on the Regulation of Thymocyte Volume in Rats under Conditions of Hypoosmotic Stress. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, *25*(3), 7032-7038.
21) Urmonvich, N. O. (2025). THE PLACE OF SMALL BUSINESS AND SCIENCE INTEGRATION IN THE INNOVATION ECONOMY. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, *4*(46), 197-201.
22) Мансуров, А. С. (2024). Моделирование социальных процессов. *Экономика и социум*, (9 (124)), 600-603.
23) Sayfullayevich, M. A. (2025). SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA TA'LIM JARAYONINI INDIVIDUALLASHTIRISH MODELLARINI ISHLAB CHIQISH. *Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari*, *49*(1), 18-21.
24) Sayfullayevich, M. A. (2025). GLOBALLASHUVDA IJTIMOIY JARAYONLARNING NAMOYON BO 'LISH SHAKLLARI. *Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari*, *49*(1), 22-25.
25) Sayfullayevich, M. A. (2025). O'ZBEKISTONDA DIN VA JAMIYAT. *Journal of new century innovations*, *78*(3), 76-78.
26) Sayfullayevich, A. M. (2023). Socio-Philosophical Analysis of The Formation of An Informed Society in The Context of Globalization. *International Journal of Scientific Trends*, *2*(10), 68-73.
27) Sayfullayevich, M. A. (2022). Systematic Approach In Modeling Social Processes. *European Scholar Journal*, *3*(5), 120-122.
28) Sayfullayevich, M. A. Dynamics Of Social Processes And Its Peculiarities. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, *3*(5), 132-133.
29) Mansurov, A. (2018). THE CONCEPT OF SOCIAL PROCESS AND ITS PHILOSOPHICAL ESSENCE. In *4th International youth conference" Perspectives of science and education"* (pp. 109-113).
30) Sayfullayevich, M. A. (2018). TERRORISM AS A SOCIAL PHENOMENON AND ITS MODELING OPPORTUNITIES. *European science review*, *1*(11-12), 130-132.
31) Sayfullayevich, M. A. Dynamics Of Social Processes And Its Peculiarities. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, *3*(5), 132-133.